

A FELSZÍNI VIZEK ÖKOTOXIKOLÓGIAI MONITORINGJA - HALAK

Az őshonos halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek

A halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt, védelemre vagy javításra szoruló felszíni vizek azok a külön jogszabályban meghatározott vízfolyások és állóvizek, amelyek fenntartható módon képesek biztosítani, illetve a vízszennyezettség csökkentése vagy megszüntetése esetén képesek lennének biztosítani a vízre jellemző őshonos halfajok természetes biológiai sokféleségét. A védelemre az ivóvízkivételre használt, vagy ivóvízbázisnak kijelölt felszíni víz, valamint a halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek szennyezettségi határértékeiről és azok ellenőrzéséről szóló **6/2002 (XI. 5.) KvVM rendelet** mondja ki. A rendelet hatálya nem terjed ki a halastavi és az intenzív haltermelés céljait szolgáló természetes vagy mesterséges tavak vizére.

A halas vizeket a rendelet három típusba sorolja, melyekben előforduló fajok életfeltételeinek biztosításához a rendelet 4. számú mellékletben vízszennyezettségi határértékeket ír elő:

- **Pisztrángos (salmonid) vizek:** azon halas vizek, amelyek pisztráng szinttájú halfajokkal jellemezhetők - jellemző fajaik a sebes pisztráng (*Salmo trutta m. fario*), a fürge csele (*Phoxinus phoxinus*), a kövi csík (*Barbatula barbatula*) stb.;
- **Márnás vizek:** azon halas vizek, amelyek márna szinttájú halfajokkal jellemezhetők - jellemző fajaik a paduc (*Chondrostoma nasus*), a márna fajok (*Barbus spp.*) és a bucó fajok (*Zingel spp.*), a leánykancér (*Rutilus pigus virgo*) stb.;
- **Dévères (cyprinid) vizek:** azon halas vizek, amelyek jellemzően a dévér szinttájú, valamint a tavi, illetve a mocsári halfajokkal jellemezhetők - jellemző fajaik a dévér (*Abramis brama*), a vörösszárnyú keszeg (*Scardinius erythrophthalmus*), a sügér (*Perca fluviatilis*), a csuka (*Esox lucius*), a ponty (*Cyprinus carpio*), a lápi póc (*Umbra krameri*), az angolna (*Anguilla anguilla*) stb.

A kijelölést az illetékes környezetvédelmi hatóságok ötévente felülvizsgálják. Jelenleg **hét vízfolyás** (illetve azoknak meghatározott szakaszai) tartoznak a rendelet hatálya alá, ezek mindegyike víztest, melyek ez által védetté válnak. Az érintett víztest, valamint a halélettani szempontból védettnek kijelölt szakasz a teljes víztest hosszához viszonyított arányát az alábbi táblázat adja meg.

Vízfolyás	Határoló szelvények	Szakasz	Érintett víztest			Kategória
			Kód	Név	Arány	
Galla-patak	0+000-11+100	Illetékességi területen teljes hosszban	AEP505	Galla-patak alsó	100%	Pisztrángos víz
			AEP506	Galla-patak felső	100%	
Szinva-patak	20+500-14+482	A közúti híd és a papírgyári duzzasztó fölötti szelvény között	AEQ014	Szinva-patak felső	100%	Pisztrángos víz
Tapolca-patak	4+500-8+600	Hegymagas és Tapolca vízmércék között	AEQ032	Tapolca-patak	39%	Dévères víz

Vízfolyás	Határoló szelvények	Szakasz	Érintett víztest			Kategória
			Kód	Név	Arány	
Rába	0+000-10+550	A Mosoni-Duna torkolat és Marcal torkolat között	AEP902	Rába torkolati szakasz	56%	Dévères víz
Tisza	627+800-569+000	A záhonyi vízmérce és a Lónyay torkolat között	AEQ057	Tisza a Szipától a Belfő csatornáig	51%	Márnás és dévères vizek közötti átmenet
			AEQ058	Tisza a Belfő-csatornától a Keleti-főcsatornáig	5%	
Keleti-főcsatorna	0+000-98+156	A torkolat és a bakonszegi zsilip között	AEP650	Keleti-főcsatorna, dél	100%	Dévères víz
			AEP651	Keleti-főcsatorna, észak	100%	
Hármas-Körös	42+000-90+270	Illetékességi területen teljes hosszban	AEP567	Hármas-Körös	53%	Dévères víz

A halak élőhelye szempontjából védettnek kijelölt vizek (*halas vizek*) minőségi követelményeit a **6/2002. (XI. 5.) KvVM rendelet** rögzíti.

A vizsgálandó jellemzők magukba foglalják a vizek állapotát jellemző legfontosabb **fizikai és kémiai paramétereket** (hőmérséklet, pH, oxigén viszonyok, szerves anyag tartalom és tápanyagok, szabad ammónia), továbbá a halélettani szempontból fontos **mikroszennyezőket** (fenolok, szénhidrogének, oldott réz, cink, vas, mangán és szabad klór). Az egyes komponensekre vonatkozó határértékek az élőhely típusától függően eltérőek (*szigorúsági sorrendben: pisztrángos, márnás és dévères vizek*).

A határértékeket a minták 95%-a esetében teljesíteni kell. Az oldott oxigén esetében (*koncentráció és telítettség %*) a határértékek a minimumra és a mediánra vonatkoznak.

A kijelölt, védelem alatt álló vizeink igen vegyes képet mutatnak:

- a Tapolca-patak, a Hármas-Körös és a Keleti-főcsatorna vize megfelelő,
- a Rába torkolati szakaszon a fenol miatt nem felelt meg, a határérték túllépés eseti, tartós szennyezettségre utaló jel nincs,
- a Tiszán az oldott réz és cink koncentrációk határérték feletti, a szennyezés külföldi eredetű,
- a Galla-patak vize a felső szakaszon megfelelő, az alsó szakasz több komponens szempontjából is kifogásolt minősége elsősorban a korábbi ipari tevékenység hatásának és a vízgyűjtőn a belterület nagy arányának tudható be.
- a Szinva-patak vízminősége a Hámori-tó felett még kiváló, lejjebb kismértékű szerves szennyeződést mutat, a határérték túllépés a cink esetében geológiai eredetű.

Noha egyedi esetekről van szó, annyi általános következtetés azért levonható, hogy az igen csekély számú (*mindössze 7*) „halas” vízfolyás-szakasz **mintegy felén szennyezési probléma áll fenn**, ez az arány figyelemre méltó.